Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 15 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 5 зл. 50 гр.; за паўгоду—3 зл. за 3 месяцы — 1 зл. 60 гр.; за 1 месяц — 60 грош.

№ 3 (55) | Вільня, 11-га лютага 1935 г. | Год 3-ці.

Хадэцкая спэкуляцыя чужымі заслугамі.

Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя або, у скарочаньні, Хадэцыя, дзякуючы маларазьвітасьці нашага грамадзкага жыцьця, ужо даволі шмат часу спэкулюе зусім чужымі заслугамі ў беларускім вызвальным руху, бо добра ведама, што напрыклад у абвешчаньні беларускай незалежнасьці 25 сакавіка 1918 году хадэцыя ніякага голасу не падавала, а тымчасам ня сьціхае трубіць аб сваім імкненьні да гэтае незалежнасьці.

Ніхто з тых, хто тыя ці іншыя заслугі перад народам беларускім мае, не пярэчыць падобнай хадэцкай спэкуляцыі, а цёмныя адзінкі прабуджаных да нацыянальнае актыўнасьці беларускіх прасьцячкоў бяскрытычна глядзяць на пахварбованае чужымі хварбамі хадэцкае палітычнае пер'е і гатовы часам наіўна паверыць, што хадэцыя наша давядзе Беларусь да... лепшай долі.

Хадэцыя не перастае трубіць у сваёй „Беларускай Крыніцы“ аб незалежнасьці.

Беларускі прасьцячок не раскумякае, калі часам хадэцкі орган напіша і гэтак:

... *„незалежная Літва з магчыма найбольшай беларускай тэрыторыяй“*...

Прасьцячок не дагадаецца, што гэткі вось запраўдны ідэал беларускае хадэцыі, што прапагаваць ідэю падобнае канцэпцыі хадэцыя ўзяла на сябе падрад ужо даўно.

Прасьцячок не стаўляе перад сабой пытаньня, *чаму гэта ў хадэцыі няма і ніколі ня было а ніводнага з беларусаў, прыняўшых 25 сакавіка 1918 году акт аб беларускай незалежнасьці?*

Ды прасьцячок часта і ня ведае, што ня ўсе гэтыя незалежнікі 1918 году папалі ў лапы сталінскага ГПУ, ня ведае, што аж пяць беспасярэдніх віноўнікаў акту 25 сакавіка 1918 году сяк-так жывуць і дасюль пад Польшчаю (4 ў самай Вільні і 1 на правінцыі), два прабываюць у Чэхіі, адзін у Латвіі ды адзін аж у Паўночна-Амэрыканскіх Злучаных Штатах.

Калі-б хадэцыя ня служыла мэтам літоўскага імпэрыялізму, а шчыра баролася за беларускую незалежнасьць, дык пэўна-ж хоць адзін хто-небудзь з гэтых нотарычных беларускіх незалежнікаў быў-бы ў радох хадэцыі, або хоць супрацоўнічаў-бы з ёю, калі не на палітычным, дык хоць-бы на культурным яе сэктары.

Іменаў гэтых людзей, дзеля вельмі зразумелых прычын, мы тут не называем, аднак-жа констатуем, што ніхто з іх да хадэцыі не належыць і не належаў ніколі а ніводнае гадзіны. Не супрацоўнічаюць з хадэцыяй ні эмігранты-незалежнікі, ні тутэйшыя незалежнікі 1918 году.

Спэкуляцыя чужымі вартасьцямі адбываецца ў хадэкаў таксама і на культурным полі.

Культурным сваім (дый ня толькі сваім, а агульна-беларускім!) цэнтрам хадэкі лічаць Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры.

А, як ведама, да жыцьця выкліканы быў гэты Інстытут зусім не хадэкамі: паўстаў ён па ініцыятыве б. сэнатара А. Уласава пры падтрыманьні таксама сэнатара-паляка п. Крыжаноўскага.

Капрыз нашага руху зрабіў тое, што Інстытут папаў у хадэцка-ксяндзоўскія рукі. Папаў і замёр ад інтэлектуальнай хадэцкай худасочнасьці, ад вузкасьці парафіяльнага пагляду хадэкаў на яго задачы.

Некаторых наіўных вясковых прасьцячкоў хадэкам удалося дзе-ня-дзе ўцягнуць у лёкальныя вясковыя гурткі Інстытуту, тым часам як у цэнтры кіраўнічыя, паводле статуту, становішчы абсаджваюцца нават пешкамі, і хадэцкай моладзі прыходзіцца шрайбаваць аб „навуковай сіле“ свайго „вечнага“ студэнта, які за паўтара дзесятка гадоў ледзь пералез, нарэшце, не такі ўжо здаецца і трудны, курс юрыдычнае унівэрсытэцкае навукі.

Аб палітычнай спэкуляцыі шыльдам замарожанага часам Віленскага Беларускага Нацыянальнага Камітэту нявcovarta і гаварыць.

І ў імя чаго вядуць нашыя хадэкі ўсю гэту спэкуляцыю чужымі шыльдамі, чужымі лёзунгамі ды чужымі заслугамі?

Проста ў імя абдурэньня яшчэ хоць адзін раз беларускіх гаротных масаў.

Ходзіць чутка, што скора маюць быць выбары ў Польскі Сойм. Чаму-ж не спрабаваць хадэкам правясьці ў гэты Сойм галасамі прасьцячкоў яшчэ раз пары сваіх арганістых, па прыкладу 1927 году?

Адсюль і дыскусія ў „Бел. Крыніцы“ над абнаўленьнем БХД, аб зьмене нават назову яе, бо стары, ў вачох народных масаў, моцна выліняў, што найлепш сьведчыць аб ідэолёгічным банкруцтве гэтае ксяндзоўскае партыі.

Яе ўласная ксяндзоўска-прафэсіянальная ідэолёгія вельмі абмяжованая, бо зводзіцца яна толькі да ўвядзеньня ў касьцёл беларускіх пропаведзяў ды кантычак, якія можна друкаваць у друкарні імя Ф. Скарыны, да заваяваньня хоць на кароткі час каталіцкім клірам прымату ў беларускім нацыянальным руху. Хто ня помніць дэвотычнага панэгірыка аднаму з ксяндзоў-беларусаў, зьмешчанага ў свой час у „Б. Крыніцы“?

А калі свая ўласная хадэцкая ідэолёгія завузкая на тое, каб захапіць больш-менш шырокія народныя масы, дык чаму-ж не спэкульнуць чужымі заслугамі, ня прыкінуцца „незалежнікамі“?

Прасьцячок не разьбярэцца дый дзябане ў гэткую прынаду, калі абцягнуць яе скуркай „абнаўленьня“.

Не прасьцячок, а селянін з здароваю галавою не панадзіцца і на новую хадэцкую скурку, а напэўна будзе разважаць, гледзячы на „абноўленую“ БХД, так, як той мужычок з крыловскае байкі:

„Хоть ты и в новой коже,
Да сердце у тебя всё то же“.

Родная мова у школе

(Гл. № 2 Род. Кр.—Аб „материнскомъ языкѣ или же мѣстномъ нарѣчіи“).

Кожнаму, хто толькі стыкаўся з нашымі сялянамі, пэўне, давялося чуць аб нараканьнях з іх боку на сучасную школу, на тое, што цяпер неяк інакш вучаць, што дзіця па некалькі гадовай навуцы ня можа расчытаць павесткі, наказу ці чаго там іншага, а з пісаньнем дык яшчэ горш.

Ня будзем моцна бараніць польскае школы на нашых землях, якая, прынамся дасюль, мела шмат хібаў, але цяпер дзеці пачынаюць хадзіць у школу ў вельмі маладым веку (ад 7-га году), тады як даўней пачыналі пасылаць у школу 8-ёх, 9-ёх, а нават 11-ёх і 12-ёх-гадовых, калі дзіця ўжо больш можа працаваць. Галоўная-ж прычына слабога пасьпеху у навуцы беларускіх дзетак была даўней ды ёсьць і цяпер у тым, што навука ў школе адбывалася і адбываецца пераважна ў чужой, мала зразумелай нашым дзецям, мове,— даўней расейскай, а цяпер польскай. Але ў сучаснай школе зьяўляецца новы цяжар для нашага дзіцяці, бо-ж да польскае мовы дадаецца яшчэ „материнскій языкъ или мѣстное нарѣчіе“, прасьцей кажучы, расейская мова, на якой выкладаецца у большасьці школаў Закон Божы і якую нашы дзеці да школы ніколі ня чулі ды й чуць не маглі.

Трэба толькі дзівіцца вынасьлівасьці ды цярплівасьці беларускіх дзетак, якія нат пры такіх умовах патрапляюць сяму-таму навучыцца ў школе.

Праўда, часам і ў маленькіх душах зьяўляецца нездаваленьне, можа нават пратэст, што так добра адмаляваў у сваім клясычным творы „Новая Зямля“ наш вялікі пясьняр Я. Колас у разьдзеле пад загалоўкам „Начаткі“ (даўнейшы падручнік па Закону Божаму ў расейскай мове, якім, можа, карыстаюцца нашыя законавучыцелі і дасюль). Мусіць нікога ня трэба пераконваць у тым, што большасьць школьнікаў, праслухаўшы апавяданьні Сьвяшчэннай Гісторыі ў зразумелай для іх мове, патрапіць адразу іх паўтарыць у тэй самай мове. А колькі-ж Алесяў, Сымонкаў ды іншых дзетак цярпела ды, пэўне, і дагэтуль церпіць за гэныя апавяданьні ў незразумелай для іх мове! „Варваръ“ (зразумей тут, чаму „варваръ)?“, казаў звычайна пры паўтарэньні такіх апавяданьняў адзін з тыповых даўнейшых законавучыцеляў, падыходзячы да хлапца і даючы яму моцную аплявуху. „На колѣни и безъ обѣда!“. І амаль уся кляса на лекцыях Закону Божага кленчыла, а пасьля галадала да самага цямна...

Здаецца, недалёка адышлі ад такога законавучыцеля й цяперашнія староньнікі вучэньня „по-старому“, прытрымоўваючыся „Начаткаў“. Неяк мала хто ўспамінае, але, пэўне-ж, шмат хто ведае, што ня кожны мог асіліць мудрасьць даўнейшай расейскай пачаткавай 3-х аддзяловай школы. Ц -ж мала было такіх, што ў школу хадзілі па 7 па 9 зімаў і не маглі скончыць 3-х аддзелаў? А ўсё з тае прычыны, што навука вялася ў незразумелай для нашых дзяцей расейскай мове, што настаўнікі ня імкнуліся да сьвядомага навучаньня, асабліва-ж законавучыцелі, прытрымоўваючыся правіла: „понимать не понимаю, а отвѣчать могу“...

Вось чаму сьвядомая частка нашага грамадзянства дамагаецца беларусізацыі як праваслаўнае царквы, так і каталіцкага касьцёлу на нашых землях, бо-ж з гэтым зьвязана навучаньне і выхаваньне нашых дзетак, нашае моладзі і ад гэтага, у пэўнай ступені, залежыць нашая будучыня. *П.*

15 угодкі здабыцьця мора.

Учора мінула 15 гадоў ад здабыцьця Польшчай доступу да мора. У зьвязку з гэтым варшаўскі аддзел Марской і Каленіяльнай Лігі зладзіў цэлы рад абходаў.

А гадз. 10-ай стараньнем вучыцельскай сэкцыі М. і К. Л. была адчынена дыдактычная марская выстаўка ў аднэй з саляў Нацыянальнага Музэю.

Вельмі асабліва ўрачыста абходзіліся 15-ыя ўгодкі здабыцьця мора ў Гдыні. Горад і порт быў прыбраны нацыянальнымі сьцягамі. У вокнах склепаў былі выстаўлены патрэты Прэзыдэнта П. Р. і Маршалка Пілсудскага.

Духавенства і народ.

Ня раз прыходзіцца чуць сярод беларускага праваслаўнага грамадзянства, што ў нашай Праваслаўнай Царкве пануе „смута", што мэтадызм, баптызм і розныя іншыя сэкты адрываюць што раз больш лік вернікаў ад Царквы. У самым лоне нашае Царквы адбываецца глухая, патаемная барацьба, якая моцна аслабляе нашую Царкву. Сярод народу пусьцае бязбожжа, нявера, якая дэмаралізуе народныя масы. Восі мы і задаліся мэтаю выявіць усе гэныя балячкі, разьядаючыя нашую Царкву.

Дзеля гэтага прыходзіцца крыху глянуць у гісторыю у пэрыяд панаваньня Расеі над нашаю зямелькаю. Праваслаўнае духавенства было выканаўцам палітычных загадаў і мэтаў Царскага ўраду. Духавенства на Беларусі было адным з актыўных чыньнікаў русыфікацыі краю, якая інтэнсыўна праводзілася расейскім урадам. Духоўнікі ў той час былі ўрадоўцамі і з народам мелі толькі тую сувязь, што разам з паліцыяй сачылі, каб у народзе не завялася „крамола".

Праявы беларускасьці царскі ўрад залічыў да „крамолы", а таму і духавенства павінна было выкараняць беларускасьць у народзе.

Яно старалася прышчапіць беларускаму народу расейскую мову, а мову народную, звычайна называла мовай хамскай, самы народ лічыла хамскім і глядзела на яго, як на быдла. Тое-ж самае духавенства беларускі народ атрымаў у спадчыне, калі Заходняя Беларусь увайшла ў склад Польскае дзяржавы.

Разам з духавенствам перайшлі да нас і традыцыі расейскае Праваслаўнае Царквы, з яе сынадальна-кансысторскім ладам і з аўтакратызмам іерархіі.

Сьвяціцельскія кафэдры занялі іерархі расейскай Праваслаўнае Царквы.

Будучы эмігрантамі, яны натуральна ўвайшлі ў кантакт з расейскай эміграцыяй у Польшчы і папалі пад яе ўплывы. Расейская эміграцыя ў Польшчы, загараўшыся спазьніўшымся патрыятызмам, ухапілася за Царкву, каб пры Яе пасрэдстве пашырыць свае ўплывы на беларускі і украінскі народы, якія па іх перакананьню не самабытныя народы, а толькі „племена единаго русскаго народа". Украінская і беларуская мовы па цьверджаньню эміграцыі ня існуюць: — Это только испорченный русский язык". Маючы ў сваіх руках фактычную ўладу ў Царкве, бо іерархі і іх абкружэньне складалася выключна з расейцаў, эміграцыя стала праводзіць думку, што Праваслаўная Царква ў Польшчы — гэта Царква расейская.

Праваслаўная Царква ў Польшчы мае сваё слаўнае прошлае, да якога належыць і аўтакефальнасьць Яе.

Першы мітрапаліт Праваслаўнае Царквы ў Польшчы Сьв. п. Юры стаў на шлях аўтакефальнасьці нашае Царквы, з правядзеньнем нацыянальных прынцыпаў у жыцьцё Царквы. Аднак за гэта ён заплаціў сваім жыцьцём, лёгшы ад кулі дастойніка Царквы, па перакананьню расейца. Праваслаўны Епіскапат, інсьпіраваны эміграцыяй, як мага працаваў я абвешчаньню Аўтакефаліі, так што двум епіскапам нават прышлося пакінуць межы Польшчы.

Аднак і пасьля правядзеньня ў жыцьцё Аўтакефаліі Царквы расейская эміграцыя мела ў сваіх руках усю паўнату ўлады, бо Галава Царквы і правячыя архіэрэі, за малым вынятком — гэта ўсё расейскія эмігранты, і яны надалей стараліся надаць Праваслаўнай Царкве ў Польшчы расейскі характар.

Такі стан рэчаў зьяўляецца анармальным, бо ў склад вернікаў Праваслаўнае Царквы ў Польшчы ўваходзяць беларусы і украінцы, і толькі невялічкая жменька расейцаў. Аднак, пры факце ўлады ў сваіх руках, эміграцыі, пры пасрэдстве правячых архірэяў, лёгка было ўстанавіць па прыходах свае экспазытуры, прыстасоўваючы для „непокорных" сьвяшчэньнікаў тэрор і ганеньні.

І сталася вялікая крыўда для беларускага народу, які быў пазбаўлены свайго роднага духоўніка.

Духаўнік стаўся чужаком сярод сваіх пасомных, ніякімі ўплывамі не карыстаўся, а гэта ў свой чарод выкарысталі мэтадысты, баптысты і іншыя сэкты, а так сама ультра-сацыяльныя элемэнты з іх бязбожжам і нявер'ем.

Праваслаўе стала ўпадаць, рэлігійнасьць у народзе аслабела, затое ўзрасьлі дэмаралізуючыя пачаткі.

Нашых іерархаў мала *непакоіць* упадак рэлігійнасьці і аслабленьне Праваслаўя, бо для іх было важна захаваць расейскасьць у Царкве.

Мы ня можам вымагаць ад нашых іерархаў, каб яны, будучы расейцамі, сталі беларусамі, але можам і павінны дамагацца, каб іерарх стаў сапраўдным архіпастырам даверанай яму пасткі.

Архіпастыр беларускага народу павінен раз на заўсёды адрачыся ад „безплодных мечтаний" расейскай эміграцыі, аддацца духоўнай працы для сваіх духоўных дзяцей—беларусаў.

Пры цяперашнім палажэньні Іерарх не карыстаецца ніякім уплывам, а нават і пашанаю свае паствы, якая належыць яму, як высокаму дастойніку Царквы.

Адмова нашае іерархіі ад дасюляшней эміграцка-расейскай палітыкі ў Царкве верне супакой у Царкве, узмоцніць Яе і дасьць уладыку-архіпастыру тое значэньне, тую павагу, якія належаць яму, як архіпастыру, бо тады ён будзе апірацца на народ, на сваіх пасомных, а не на жменьку палітыканаў.

Галава Нашае Царквы і падуладныя яму іерархі павінны папамятаць, што яны пакліканы вясьці архіпастырскую працу сярод беларускага і украінскага народаў, а ня служыць эміграцка-расейскай ідэолёгіі на некарысьць Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў Польшчы, і верных гэнае Царквы. Беларускае Царкоўнае грамадзянства ня можа пасыўна глядзець на ўпадак Сьв. Праваслаўя на нашай зямельцы, аслабленьне рэлігійнае і дэмаралізацыю народных гушчаў, таму дамагаецца і будзе дамагацца ад сваіх іерархаў, каб яны нарэшце пакінулі свае „безплодные мечтания" і аддаліся працы на карысьць таго народу, сярод якога яны пакліканы гэтую працу весьці.

У. Б.

Хто пераможа?

Пачаўшаеся ашчэ ў леташнім годзе паразуменьне ды збліжэньне паміж Польшчай і Нямеччынай вельмі ўстрывожыла французскіх палітыкаў. Яшчэ паўгода таму назад здавалася, што Францыя патрапіць стварыць вялікі блёк дзяржаваў супроць Нямеччыны і гэтым змусіць Нямеччыну выконваць пастановы Вэрсальскага дагавору, на якім апіраецца сучасны парадак Эўропы з падзелам на пераможцаў і пераможаных, а сабе пакінуць кіраўнічую ролю ў эўропейскай палітыцы, якую да гэтага часу мела.

З гэтаю мэтаю Францыя сваёй пратэкцыяй ўвяла ў Лігу Народаў Савецкую Расею, якая таксама моцна бароніць сучасны дзяржаўны падзел Эўропы з якою Францыя за апошні час вельмі здружылася, раздзьмухваючы фантастычныя весткі аб нязвычайнай ваеннай сіле Савецкай Расеі, каб гэтым настрашыць усё тую-ж, страшную для яе самой, Нямеччыну. Аднычасна Францыя хоча дайсьці да згоды з Італіяй, дорага за гэта плацячы,—бо аддаючы Італіі ажно сто чатырнаццаць тысячаў квадратных кілёмэтраў сваіх калёніяў у Афрыцы, — а таксама знайсьці падтрыманьне з боку Англіі, якая, верная сваім традыцыям, неяк заўсёды трымаецца нібы на ўбочку ад эўрапейскіх спраў.

Асабліва-ж трывожны настрой запанаваў сярод францускіх палітыкаў пасьля плебісцыту ў Саары, дзе 90% насельнікаў, большасьць якіх па веравызнаньню каталікі, галасавала за далучэньне да Нямеччыны. Чым жа выклікана такая трывога? Ды проста тым, што Нямеччына ўжо й цяпер ня выконвае пастановаў вэрсальскага трактату, ды й выконваць іх наагул ня думае, уважаючы ўвесь трактат для сябе крыўдным ды абражаючым. Так глядзяць на справу і іншыя „пераможаныя" дзяржавы, як Вэнгрыя, Баўгарыя, а таксама, мусіць, і частка нейтральных дзяржаваў. Ад гэтуль відаць, што на сьвеце няма нічога вечнага і што як ня трымайся за старое, дык яно некалі падзярэцца...

Tempora mutantur. Ст.

Браты ТУР.

КАНАДЗКІ ДРЫВАСЕК.

Савецкая быль.

(Пераклад з расейск. К. М.)

У СССР, у горадзе Н., у дзяржаўным цырку, адным з каронных нумароў праграмы было выступленьне канадзкага дрывасека Джыма Сьміта.

Запальваліся лямпіёны і пад бадзёры прускі марш на арэну выходзіў малады чалавек з грудзьмі вясьляра, апранены з багацьцем абісынскага афіцэра—у мундзеры з залатымі галунамі, у скураных нагавіцах з махрамі, макасінах і шырокім каўбойскім капялюшы.

Гэта і быў Джым Сьміт, канадзкі дрывасек.

Разам з ім выходзіла дзяўчына—Долёрэс — у брылянтовай вопратцы, на абавязку якое ляжала каўбасіцца вакол дрывасека, падаваць яму сякеры ды наагул перашкаджаць яму працаваць.

Праслаўлены артыст стаўляў дзяўчыну Долёрэс да дзеравяное калоды і кідаў у калоду зіхацеўшыя сякеры. З віртуознаю скорасьцю ён абяртаў у дробныя трэскі тоўсты корч, не зачапіўшы, аднак-жа, прыгожае Долёрэс, выказваўшай на рысавым твары свайм страшэнны перапуд.

Публіка, затаіўшы дух, сачыла за лётам сякераў, трывожачыся лёсам беднае красуні, хоць, тымчасам, якнайлепш ведала, што нічога з ёю ня здарыцца, таму што ў працаўным выпадку дрывасека не марудзячы замкнулі-б у каталажку, а гэткая пэрспэктыва наўрад ці ўстройвала-б гэткага бліскучага кавалера, не кажучы ўжо аб тым, што і дзяўчат не назапіш, калі кожны вечар канчаць іх сякерамі.

Але гвозд нумару быў вось у чым.

Калі ў аркестры сьціхала музыка і толькі бубен у няжывой цішыні трывожна бубнеў, Джым Сьміт скідаў мундзер, завязваў вакол шыі ручнічок, і прыгожая Долёрэс звычайным кістачкаю для галеньня намыльвала яму шчаку.

У дамавінным маўчаньні жудасна бубнеў бубен. Вялікі артыст браў найбольшую сякеру і... пачынаў галіцца.

Дзяўчына Долёрэс, заплюшчыўшы вочы і заламаўшы рукі, дэманстравала роспач над яго лёсам. Дзеля большае павагі на манеж выклікалі ўрадовага доктара ў белым халаце з паходнаю аптэчкаю і гадзіньнікам у руках.

Але бясстрашны канадзец лёгка зголваў вялізнаю сякераю абросшую сіняю шэрсьцю шчаку, — бяз ніводнага парэзу, не пакідаючы ані валасінкі.

Гэтак цягнулася-б мусі вельмі доўга, калі-б ня здарылася нешта, зьмяніўшае натуральны ход падзеяў.

Быў выхадны дзень. Цырк быў набіткованы дарэшты. Публіка, нудзячыся, глядзела на вартых жалю папугаяў ды рымскіх гладыятараў, нецярпліва чакаючы свайго фаварыта, свайго Джыма.

Нарэшце ён выйшаў, вясёлы і пэўны, як заўсёды, у залатых галунох і мокасінах. Калі прывітаныя авацыі, нарэшце, сьціхлі і Джым сотны раз пад гук бубна прарабіў свой сусьветны нумар, згаліўшы сякераю левую шчаку, дык на манежы раптам зьявілася нейкая нязначная асоба ў кепцы і груба-суконным кантаніку дохлага колеру.

Вычакаўшы, каб апала ў публіцы радасная хваляваньне, асоба спакойна зьвярнулася да ўсьцешанага Джыма, зьбіраўшага кветкі, кіненыя яму паклоньнікамі.

— *Тэк-с, тэк-с...* — скэптычна вымавіла асоба, чэшучы патыліцу.—Спрытна ты, братка, сякераю голішся. Толькі гэта што!... Ты гэтым вось пагаліся.

І асоба падала неўстрашальнаму Джыму нейкі маленечкі пакецік. Адважны канадзец зьдзіўленна ўзяў пакецік і, расхіліўшы яго, пяруніста зарагатаў. У пакецку была... звычайная бясьпечная брытва.

Ха-ха! Фэномэнальны канадзец ад душы рагатаў сабе далей з мілага жарту. Але асоба ў кепцы, ані ня трусячы, налягала далей:

— Не... ты пагаліся, ты пагаліся, мілы чалавек.

Тады праслаўлены Джым, камічна растапырыўшы рукі (маўляў, жаданьне публікі—сьвятасьць для артыста), намыліў другую шчаку, узапленую для заўтрашняга прадстаўленьня, і, усьмяхаючыся, пачаў галіцца, з пагардліваю ірoніяй гледзячы на асобу ў кепцы.

Аднак-жа, ледзь толькі дакрануўся ён брытваю да шчакі, раптам твар яго згубіў свой пагардлівы выгляд. Ен мігам скрывіўся ад болю ды бясплодных намаганьняў.

Брытва то коўзалася па мыле, то глыбока ўядалася ў скуру, а шчака заставалася няголенаю.

Здарылася нешта, што й веры ня даў-бы. Праслаўлены канадзец, гордасьць абедзьвюх паўкуляў, што жартуючы галіўся звычайнаю сякераю, ня мог пагаліцца звычайнаю брытваю.

Ен змогшыся соп, выпучваў шчаку языком, але нічога ня выходзіла.

Кроў, як з крыніцы, цякла з вялікіх лікам парэзаў, заліваючы мундзер з галунамі, скураныя нагавіцы і мокасіны. Сьлёзы роспачы сыпаліся з вачэй.

У публіцы чаўплося чорт ведае што. Людзі, паўстаўшы з месцаў, нагарадзілі былога фаварыта аднадушным сьвістам. На арэну паляцела розная пошкудзь: салёныя гуркі, тухлыя яйкі, лупіны з гарэхаў, нехта не пашкадаваў нават пары калёшаў.

— „Шавец! Арап! Грошы назад!"—шалелі ўчарашнія паклоньнікі. Прыгожая Долёрэс бічкавалася ў самленьні.

Гэтак быў першы раз у сваім жыцьці асьвістаны вядомы Джым Сьміт. У тую-ж ноч канадзкі дрывасек выехаў з гораду, разарваўшы кантракт да заплаціўшы вялізарную няўстойку.

Гэткі вось быў бясслаўны канец вялікага таленту.

А што датычыць брытвы, давёўшай да згубы сусьветнага артыста, дык гэта была звычайная бясьпечная брытва „МОСШТАМ-Пу", аб чым, хіба ўжо і бяз нас, дагадаўся паважаны чытач.

(„*Известия*").

Хлебны манапо́ль.

Ад пачатку гэтага году бальшавікі, як ведама, скасавалі картачную сыстэму на хлеб і ўвялі да пэўнай меры вольную прадажу хлеба ды іншых прадуктаў першае патрэбы.

Галоўным купцом, які прадае насяленьню хлеб у СССР, зьяўляецца дзяржава, дакладней—у варунках бальшавіцкага рэжыму—камуністычная партыя. Ад сялянства (калхозьнікаў) збожжа рэквізуецца па цане, устаноўленай урадам, або проста за падаткі ды павіннасьці, дзяржаўныя органы перарабляюць яго на муку, выпякаюць гатовы хлеб розных гатункаў ды пасьля прадаюць гэты хлеб праз *казённыя* крамы ня больш як два кілё ў дзень аднэй асобе.

Вось і ўся „хлебная“ бальшавіцкая рэформа. Як пры прадажы на картачкі, так і цяпер бальшавіцкая ўлада не пераставала і не перастае трымаць у сваіх руках манапольнае права на распараджаньне хлебам у вялізарнай краіне.

Як-жа гэтая ўлада таргуе сваім хлебам, як праводзіць на практыцы „вольную“ прадажу хлеба, пасьля жорсткае картачнае сыстэмы?

Заграні́чныя газэты пішуць, быццам ужо першыя дні студня сёлетняга году паказалі, што з вольнаю прадажаю хлеба ня ўсё ідзе ў бальшавікоў гладка.

Перш за ўсё звольнена было, як паведамляюць з Масквы, 5000 чалавек служачых, якія працавалі ў камісарыяце ўнутранага гандлю над загатоўкаю ды праверкаю хлебных картачак.

Але з гэтым у бальшавікоў — бяда малая. Вуραднікаў сваіх яны заўсёды патрапяць парасьпіхаць па вялізарным дзяржаўна-бюракратычным апараце.

Галоўнае тут—сам блізка што манапольны гандаль хлебам: прадажа яго з *казённых* крамаў кожнаму, хто пакажа грошы, па цане, загадзя ўстаноўленай.

Пачынаючы гэткую прадажу, савецкая ўлада, як і кожны буйны купец, мусіла вылічыць, колькі хлеба яна можа збыць, а значыцца і колькі яго трэба пячы?

Бальшавікі думалі, што пры новай — бяскартачнай — сыстэме кожны жыхар будзе браць хлеба больш, як раней.

Дзеля гэтага выданы быў загад пабольшыць пячэньне хлеба на 7.100 тоннаў у дзень. Старанлівыя выканаўцы, з свайго боку, пабольшылі гэтую норму да 8.500 тоннаў (адна тонна—62 пуды).

1-га студня 1935 году новая сыстэма была ўведзена. І адразу выявілася, што ўсе бюракратычныя аблічэньні былі памылковымі.

За першы-ж дзень у Маскве было куплена жыхарамі на 27% хлеба менш, як у сярэднім за кожны дзень сьнежня 1934 году; пасьля купляньне хлеба пачало павялічвацца, але і дасюль хлеба бяруць на 5% менш, як да рэформы. Да таго-ж яшчэ выясьнілася, што жыхары вымагаюць ня тых сартоў хлеба, якія ім прапануюць. Пякарні пазавальваны чэрствым хлебам, якога ніхто ня купляе; улада аддае загад паменшыць працу ў хлебных заводах, забіваючы гэтым капітал, укладзены ў новыя пякарні.

Чым-жа вытлумачыць паменшанае купляньне хлеба савецкім жыхарствам?

Адказ на гэта, як відаць, адзін: *у жыхароў няма грошай, каб набываць хлеб нават і ў ранейшай колькасьці, ня кажучы ўжо аб колькасьці павялічанай.*

Некаторыя „прароцтвы“, што так яно і будзе, можна было загадзя вычытаць у нумарох савецкіх газэт пад канец сьнежня 1934 году. Бо *дзякавалі-ж* работнікі савецкай уладзе за тое, што яна вучыць іх ня браць хлеба болей, як ім трэба, у той час, як да рэформы яны куплялі ўсю пайковую норму, незалежна ад запраўднае патрэбы ў ёй. У савецкай прэсе высоўвалася таксама думка і аб тым, каб выдаваць асаблівыя беззваротныя пазычкі бяднейшым, абцяжараным вялікімі сем'ямі, работнікам, па кішані якіх рэформа мелася стукнуць з асабліва вялікаю сілай.

Бальшавікі плянавалі іначай. Перш за ўсё яны думалі, што дабаўкі да работніцкіх ды вурадніцкіх пэнсіяў ніжэйшых ступеняў, уведзеныя дэкрэтам 8 сьнежня 1934 году, дадуць гэтым жыхаром магчымасьць браць ранейшую колькасьць хлеба. Ізноў-жа ўлада думала, што заможнейшыя з жыхароў, а таксама і няшчасныя *лішэнцы* (нямеўшыя да рэформы правоў на хлебныя картачкі), купляўшыя хлеб на рынках ад сялян або ў камэрцыйных крамах, пачнуць купляць у ўрадовых пякарнях, дзе цэны шмат ніжэйшыя, як на рынках.

Але тут выйшла, як відаць, зусім ня тое: работнік ці вураднік, атрымаўшы невялічкую дабаўку да пэнсіі, павярнуў яе не на хлеб, а пэўна што на іншыя, яшчэ вастрэйшыя, свае патрэбы; заможнейшае жыхарства таксама ня ўсё перайшло на купляньне ў казённых крамах, дзеля таго, што хлеб там благі дый дзеля таго, што там трэба стаяць у чарзе, хоць і меншай, як пры картачнай сыстэме, прыглядаючыся наагул да розных непарадкаў.

Паміж іншым, бальшавікі думалі зрабіць на манапольным гандлі хлебам вялізарную афэру—зарабіць некалькі мільярдаў. Надзеі хіба што дарэмныя; зусім магчыма, што адабраны ад сялян хлеб застанецца на руках улады бяз руху, бо яго ня зможа купіць, па высокай цане, зруйнаванае гэтаю-ж уладаю жыхарства.

У 1922 годзе, уводзячы НЭП (новую эканамічную палітыку), Ленін сказаў бальшавіком: „Вучэцеся гандляваць“. Дванаццаць гадоў прайшло і гэта самае можа паўтараць ім Сталін, бо бальшавікі ўмеюць толькі руйнаваць быт сваіх паднявольных жыхароў, умеюць ссылаць іх ды расстрэльваць, могуць, ак катаржанам, выдаваць ім убогія пайкі. Але вясьці гандаль сярод хоць крыху вольных людзей, якія сьмеюць тое ці сёе купляць або ня купляць — гэта зусім не ў бальшавіцкай натуры, гэта ўжо нешта „буржуйскае“.

Як пры картачнай сыстэме, так сама і пры новай, савецкі жыхар мае толькі: *Солнечное отопление, лунное освещение, голодное питание и.. гробовое молчание,* — як гаворыцца шэптам у адным з сучасных савецкіх афорызмаў.

Д. Л.

Украінцы пратэстуюць.

За што і хто наслаў забойцу на Кірова, адказаць вельмі цяжска, бо аб сапраўдным стане рэчаў Саветы маўчаць. Агульна гаворыцца, што забойства гэнае было вынікам нейкіх прыватных непаразуменьняў. Нягледзячы на гэта Саветы, а лепш кажучы Сталін спрытна выкарыстаў забойства Кірова дзеля расправы з сваёй апазыцыяй. Ясна, у першую чаргу палілася нявінная кроў на Беларусі, Каўказе і асабліва Украіне, дзе расстрэлена звыш 30 асоб найвыдатнейшых украінскіх палітычных і культурных працаўнікоў. З гэтае прычыны Таварыства Літэратараў і Публіцыстаў ім. Ів. Франка ў Львове вынесла адпаведны пратэст з заклікам падтрыманьня яго іншымі украін. арганізацыямі. На заклік гэты адазваліся: „Саюз Украінак“, народныя дэмакраты, радыкальныя соцыялісты, соцыял-дэмакраты, партыя народнай абновы, партыя радыкальна-дэмократычная, соцыял-дэмократычная работніцкая партыя Вял. Украіны і партыя соцыялрэвалюцыяністаў. Трэба ведаць, што гэныя партыі налічваюць тысячы сяброў і што яшчэ зусім нядаўна некаторыя з іх адносіліся да Саветаў вельмі прыхільна.

Адказ хадэцкай „Трыбуне“.

У сувязі з зацьверджаньнем унівэрсытэцкімі ўладамі статуту Беларускага Студэнцкага Т-ва ім. Ф. Скарыны, якое па свайму ідэолёгічнаму зьместу зьяўляецца насьледнікам развязанай у канцы 1933 34 акад. год. К! Скорынія, знаходзім у № 4 (15) Студэнцкай Трыбуны (гл. Бел. Крыніца № 5) «куртуазыйнае прывітаньне» новае арганізацыі.

Думаю, што гэтае прывітаньне для закладчыкаў Т-ва ім. Скарыны, пераважна былых сяброў корпарацыі, не зьяўляецца нечым новым і нечаканым. Памятаю добра, як ад самага пачатку існаваньня першае беларускае студэнцкае корпарацыі ў частцы беларускай прэсы, а перадусім у «Беларускай Крыніцы», ня спынялася прост дзікая па стылю і зьместу нагонка, інспіраваная «бела-ліцьвінамі», якія не маглі і ня могуць дагэтуль уявіць сабе, што нешта можа існаваць бяз іх і, што найгорш, нязгоднае з іхнімі паглядамі. Чытаючы ўсе гэныя інсынуацыі, фабрыкованыя згодна з максымамі – «хто ня з намі, той проціў нас» і «мэта апраўдывае сродкі», выносілася ўражаньне, што ўсе гэныя інсынуатары —хворыя людзі і таму я зусім падзяляў становішча скарынчыкаў, што хворым трэба заўсёды ўступіць.

Калі ўся прэсавая акцыя, якая мела на мэце скомпрамітаваць у вачох усяго грамадзянства маладую арганізацыю і такім спосабам яе зьнішчыць, пацярпела поўную неўдачу, пачалі рабіцца спробы ўзарваць корпарацыю знутры. Але тут героі-опортуністы пералічыліся і ўсе спробы скончыліся вельмі сумна і зусім не пагеройскі. Нажаль знайшліся ў Корпарацыі «наіўныя», якія ўмелі так пекна паднасіць часам тоасты за яе памыснае разьвіцьцё: так пекан праліваць сьлёзы, што ўрэшце затапілі гэтымі сьлязамі ўсю арганізацыю. „Бела-ліцьвіны“ і ўсе праціўнікі корпарацыі трыумфавалі, але, відаць, зарана, бо--маеш табе: зьненавіджаны Скарына ізноў уваскрос, у давяршэньні багацейшы ў досьледах.

Дык што-ж рабіць? Бій ізноў, пакуль не ўзмацаваўся. Зьдзірай «новую» маску, але якую—аўтар зацемкі мусіць і сам ня ведае. Хачу яму памагчы і сказаць пад сэкрэтам, што гэтая маска ня новая, а старая, тая самая, якую насіла Скорынія. Зьмяняць яе ня было патрэбы, бо яна яшчэ цэлая, без шнараў.

Бясьсільная злосьць прабіваецца ў вершах гэтай зацемкі аб «новым твары і навейшай варце скомпрамітаваных скарынчыкаў». Хацелася-б укусіць за локаць—ды не дастанеш.

Ведаючы закладчыкаў Т-ва ім. Скарыны, я пераконаны, што ізноў, як калісь, абойдуць гэты бруд моўчкі, уважаючы тлумачэньне ніжэй сваёй годнасьці.

Так-то яно так, але ўсе гэтыя інсуацыйныя артыкулы «Бел. Крыніцы» ад'емна ўплываюць начастку лёгкавернага белар. грамадзянства, а перадусім школьнае моладзі і бел. студэнцтва, якая ня мае магчымасьці даведацца аб фактычным стане рэчаў усіх закулісных падзеяў і дазваляе весьці сябе на пастрамку тым ці іншым „культурным налём“ з полацкае парафіі

З увагі на гэта зьвяртаюся да Рэдакцыі „Роднага Краю“ з просьбай аб удзяленьні кутка ў сваёй газэце, каб мець магчымасьць адчыніць *вольную трыбуну* для спраў беларускага студэнцтва. Трыбуна гэтая дазволіць шмат чаго выясьніць усім людзям добрае волі, якія незасьлеплены тымі ці іншымі сьветапаглядамі, аподыктычна падаванымі „ex cathedra і маюць хоць крыху пачуцьця крытыкі і... гумару.

Маім шчырым пажаданьнем было-б тое, каб да гэтай запраўды вольнай трыбуны мела-б доступ вольная думка — базбаўленая „духоўнай“ цэнзуры—так прыхільнікаў, як і праціўнікаў тых форм, у якіх вылівалася Скорынія, а цяпер выльецца Т-ва ім. Скарыны, але з той малой засьцярогай, што стыль і зьмест адпавядаў-бы агульнапрынятаму роўню ў культурным сьвеце.

Смакавітае калупаньне ў брудзе бяз жалю можна пакінуць так шумна званай „Студэнцкай Трыбуне“ vel хадэцкай амбоне — да якой маюць доступ выключна аўтары „дэкадэнтызму — у этыцы“ (злосныя людзі кажуць, што хутка мае выйсьці з пад пяра таго-ж аўтара артыкул аб „футурызме маралі“)—і «Бел. Крыніцы», найстарэйшай беларускай газэце, якая, відаць, дзеля гэтага, як кажуць палякі, „cіegri na uwiąd starczy“. Сам Воранаў быў-бы ў гэтым выпадку бясьсільны, дык што казаць аб спэцу ад neoplasmatibus і яму падобных.

На заканчэньне хачу сказаць закладчыкам Т-ва імя Скарыны наступнае: веру моцна, што ў барацьбе з хадэцкім клерыкалізмам і дробнамяшчанскім догматызмам, працуеце на карысьць лепшай будучыні, вольнае ад обскурантызму і нетолеранцыі, так характэрнай для бел. хрысьц. дэмократыі, а на ўсякія „зьдзіраньні масак“ ёсьць прыказка, што „калі Бог ня выдасьць, то і... хадэцыя ня зьесьць“.

K. S.

З царко́ўнага жыцьця.

Усё пастараму. Прат. Выдыбіда-Гудэнко, аб каторым пісалі мы ў папярэднім нумары, атрымаў становішча другога сэкрэтара пры Сынодзе і таму ў Вільню ня трапіць. Такім чынам прадбачаныя зьмены сярод віл. духавенства не адбудуцца.

Календар для праваслаўных палякаў. Апошнімі днямі вышаў календар для праваслаўных палякаў у польскай мове. Аддзел інфармацыйна-літэратурны ў ім багаты і апрацаваны старанна, але абрадавы, асабліва пераклацы малітваў, зроблены вельмі слаба. Ёсьць шмат памылак, якія зьмяняюць падставовыя догматы веры. Календар гэты мае быць Віл. Кансысторыяй пашыраны ў беларускай вёсцы.

Прыход для прав. беларусаў у Вільні. „Kur. Wil.“ з дня 2 лютага г.г., абгаварываючы бягучыя царкоўныя справы, заявіў, што прав. беларусы ў Вільні маюць сваю прыходскую царкву. Вось жа гэта разьмінаецца з праўдай, бо Пятніцкая царква ня ёсьць самастойным прыходам і аддадзена толькі для бел. гімназіяльнай моладзі. Урэшце царква гэтая ня мае сталога штату—сьвяшчэньніка і псаломшчыка. Аб'яднаныя бел. прав. арганізацыі якраз-жа павінны ў першую чаргу зажадаць для прав. беларусаў у Вільні самастойную прыходскую царкву (прыкл. Сьв. Мікалая), дзе маглі-бы яны стала і кожную нядзелю зьбірацца на малітву і беларускую пропаведзь.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

— У папярэднім нумары „Роднага Краю“ была выказана думка, што каталіц. Хадэцыя, замест безадказна, абразьліва гаварыць аб беларусізацыі царквы, куды лепш зробіць, калі займецца акцыяй беларусізацыі ўласнага касьцёла. На гэную рэчовую заўвагу „Бел. Крыніца“ адказала, як заўсёды, лаянкай. Аднак наш рэчовы голас змусіў, відаць, хадэкаў крыху прызадумацца. 20 студзеня г. г. хадэцкі Касьцельны Камітэт, між іншымі справамі, пастанавіў „прыступіць да арганізацыі рэлігійнага жыцьця беларусаў-каталікоў у форме асобнай парафіі“.

Памажы Божа!

— *Вечарына у БСС.* 16.II.35 г. Бел. Студ. Саюз ладзіць на карысьць незаможных сяброў суботнік, які адбудзецца ў памешканьні Саюзу. Уваход для студэнтаў і запрошаных гасьцей,

Беларускія калядкі.

— У нядзелю 27-га мінулага студня хор пад рэгенствам грам. Рыгора Шырмы прапяяў у салі Беларускае Філіі гімназіі імя Ю. Славацкага (на Вострабрамскай вуліцы, 9) цэлы рад беларускіх народных калядак.

Невялічкі хор (асобаў з 15), прыведзены сваім рэгентам у адну стройную гармовію, больш як у працягу аднае гадзіны чараваў мэлёдычнасьцю і мастацтвам выкананьня народных песьэяў сабраную Дырэкцыяй гімназіі нашу вучнёўскую моладзь, якая ў канцы грымела овацыяй хору, дамагаючыся выкананьня украінскіх „Званоў“ на bis. „Званы“ хор паўтарыў, закончыўшы імі канцэрт.

Агулам хор прапяяў каля 12 песьняў. Слухаеш іх і ня ведаеш, якая лепшая: ўсе выконваюцца запраўды памастацку.

Багацьце некаторых матываў нашых народных калядак, як напр. „Хадзіў, пахадзіў месяц па небе“, і палескае „На Іордані“ ды іншых, варта было-б пастарацца перадаць па радыё ўва ўсе правінцыяльныя куткі, калі-б удалося хору грам. Шырмы дабіцца выступленьня ў віленскім радыё. *К. М.*

— *Баль трох саюзаў.* 2.III.35 г. адбудзецца чародны гадавы баль студэнцкіх Саюзаў беларускага, літоўскага і украінскага. Баль адбудзецца ў залі Віл. Консэрваторыі.

— *Гадавы Сход БСС.* 17.III.35 г. адбудзецца чародны гадавы сход сяброў Бел. Студ. Саюзу. Між іншым мае быць праведзена зьмена статуту Саюзу.

— *Лекцыя ў Беларусаведзе.* У нядзелю 10. II. 35 г. Таварыства Беларусаведы зладзіла чародную навуковую зборку „на якой гр. Ст. Станкевіч прачытаў рэфэрат на тэму: „Беларускі фольклёрыстычны элемэнт у балядах Адама Міцкевіча“. Лекцыя адбылася ў VI салі галоўнага будынку Унівэрсытэту а гадз. 5 папаўдні.

Заграніцай.

× 9. II. г. г. адбылося ў Жэнэве (**Швайцарыя**) адчыненьне міжнароднага інстытуту па барацьбе з марксызмам. Старшынёю гэтага інстыту зьяўляецца Обэр, ведамы праціўнык марксызму.

× Міністар унутраных спраў, Колеў, на пытаньне прадстаўнікоў прэсы ў справе унутранай палітыкі новага габінэта Злацева заявіў, што **Болгарыя** назаўсёды адмовілася ад дэмократычнага парлямэнтарызму, які адышоў у мінуўшчыну. Габінэт Злацева ніколі не пазволіць, каб ізноў вярнуліся старыя палітычныя партыі і дзейнасьць македонцаў.

× 9. II. г. г. адбыліся выбары ў **турэцкі** парлямэнт. Агулам выбрана 399 дэпутатаў, у тым ліку 17 кабет. *Гэта першыя выбары ў Турцыі, у якіх прымалі ўдзел жанчыны.*

× У хуткім часе будуць прадавацца ў **Бэльгіі** новыя паштовыя значкі бяз клею. Зроблены яны з паперы, якая, калі яе крыху памачыць, вельмі добра прыклейваецца да канвэрта.

× У **Маскве** адбыўся 7 кангрэс прадстаўнікоў савецкіх рэспублік С.С.С.Р. На кангрэсе гэтым выбраны новы Цэнтральны Выканаўчы Камітэт. У прэзыдыюм Ц. В. К. увайшоў таксама Сталін, які ў папярэднім прэзыдыюме ня быў. Такім чынам Сталін заняў ізноў афіцыяльнае становішча ў дзяржаўным апараце Саветаў, тады як у працягу апошніх 4-х гадоў быў ён толькі кіраўніком пануючай партыі.

На старшыняў Ц.В.К. СССР абрана старшыняў 7 саюзных рэспублікаў з *Калініным* на чале. Склад савецкага ураду не зьмяніўся: старшыня *Молатаў*, камісар зам. спраў *Літвінаў* і камісар унутраных спраў *Ягода*.

Апрача таго выбрана камісія пад старшынствам Сталіна дзеля апрацаваньня рэформы констытуцыі.

× Нядаўна адбылася ў Лёндоне палітычная нарада між французскімі і англьскімі дыплёматамі, на якой асабліва націск клаўся на тое, каб Нямеччына прыступіла да авіяцыйнай конвэнцыі Англіі, Францыі, Італіі і Бэлгіі.

Паводле вестак з Бэрліна Нямеччына гатова прыступіць да авіяцыйнага пакту, але з той асьцярогай, што ёй прызнаюць поўныя правы ў галіне паветранага збраеньня. Праграмай мінімум Нямеччыны зьяўляецца паветраны флёт, роўны французскаму, г. зн. каля 3000 самалётаў.

Прапазыцыю, каб Нямеччына вярнулася ў Лігу Нацый, Бэрлін сустрэў няпрыхільна. Паварот Нямеччыны ў Жэневу, па думцы Бэрліну, можа адбыцца толькі пасьля рэформы Лігі Нацыяў. Статут Лігі Нацыяў павінен быць вылучаны з вэрсальскага дагавору, бо Нямеччына магла-б працаваць у складзе Лігі толькі тады, калі апошняя перастане быць прыладай у руках пераможцаў дзеля ўзмацаваньня вэрсальскага трактату на вечныя часы.

× „Джіорнале Д'Італія“ выступае з заяўленьнем, што калі будзе прызнана роўнапраўе Нямеччыне, то прынцып роўнапраўя ня можа абмінуць і Аўстрыі і Вэнгрыі.

× Лёндонская газэта „Стар“ паведамляе, што конфэрэнцыя 5-ці дзяржаваў, у якой возьмуць удзел прадстаўнікі Англіі, Францыі, Італіі, Нямеччыны і Бэлгіі адбудзецца, відаць, у Бруселі. На гэтай конфэрэнцыі будуць разглядацца пытаньні, зьвязаныя з апошнімі лёндонскімі перагаворамі.

× На поўначы Сечуанскай правінцыі (у **Кітаі**) адбываюцца баі між дзяржаўнымі вайскамі і камуністычнымі бандамі. Войска перамагло чырвоных і заняло шмат гарадоў у басэйне ракі Кіялінга. Маршалак Чанг Кай-Шэк выдаў пераможцам як нагароды 35.000 даляраў.

У апошнюю хвіліну.

× **З несьвіжскага павету.** (в Ланя) даходзяць цікавыя весткі аб тым, што быццам тамтэйшыя татары маюць замер эміграваць у Турцыю. Кажуць, што Турцыя згаджаецца прыняць нашых татараў, а нават удзяляе незамоўным матэр'яльнай дапамогі на падарожжа.

× 8 г. м. вярнуўся з Варшавы наваградзкі ваявода і прыступіў да паўненьня абавязкаў.

Пашырайце нашу газэту.

Тэатральныя пэрспэктывы.

Калі раней толькі гаварылася й пісалася аб Сталым Беларускім Тэатры ў Вільні, то цяпер ёсьць ужо рэальныя спробы яго тварэньня. Пачын выйшаў ад гр. Фр. Аляхновіча, на заклік якога адгукнуліся людзі, якія патрэбу тэатру лічаць неадкладнай і вялікай. Утварылася тэатральная група, якая праце ў гэтай галіне і якая ўжо паставіла першае прадстаўленьне ў Вільні (12. I. 35. «У зімовы вечар» і «Птушка шчасьця»). Такім чынам, ёсьць ужо аснова, якую належыць далей няўтомна разьвіваць. Ёсьць і пэўная практыка, якая насоўвае розныя ўвагі. Увагамі гэтымі мы й хочам падзяліцца ў гэтым артыкуле. Перадусім у практыцы выйшлі наверх усе труднасьці й перашкоды, якія спатыкае нашая тэатральная група. Перашкоды гэтыя настолькі паважныя, што, калі яны ня будуць належна вырашаны, то сумлiўна, ці з Тэатру што-небудзь выйдзе наагул. Галоўныя труднасьці па нашай думцы наступныя:

1. Тэатральная група зьяўляецца вельмі *плынкай* у тым сэнсе, што людзі ў ёй зьмяняюцца й наагул мала зьвязаны між сабой. Няма нейкага абавязку. Апрача таго асобы, якія працуюць у тэатральнай групе, надта занятыя рознымі справамі.

2. Артысты зьяўляюцца, за выняткам гр. Фр. Аляховіча і яшчэ пару асобаў, пераважна *аматарамі*. Гэта ёсьць і будзе прычынай недахопаў у артыстычным выкананьні п'есаў.

3. *Недахоп рэпэтуару.* Апрача п'есаў гр. Фр. Аляхновіча, Я. Купалы, Ул. Галубка, М. Чарота і яшчэ некалькі пісьменьнікаў, п'есы якіх пераважна ўжо вядомы беларускай публіцы, мы амаль нічога ня маем. Іншыя п'есы больш надаюцца для вёскі.

4. Тэатральная група займаецца і сцэнай і адміністрацыяй.

5. Няма памешканьня для тэатру. Калі-б гэтыя труднасьці, якія адчуваюцца ў працы тэатральнае групы, належна разьвязаць, то можна было-б хутка зрэалізаваць справу Сталага Беларускага Тэатру. У іншым выпадку, нашыя тэатральнікі доўга будуць змагацца ў неспрыяючых варунках і, не вядома, ці не апусьцяць у гэтым непасільным змаганьні рукі...

Які-ж выхад?

На нашу думку вырашэньне гэтых труднасьцяў можа быць наступнае.

Тэатральная група павінна пераварыцца ў сталую — арганізацыйна Драматычную Студыю, якая-б мела свой статут, накладаючы на сяброў пэўныя абавязкі (і можа даючы... пэўныя правы). Драматычная Студыя павінна быць вогнішчам, якое-б зьбірала паступова ўсе раскінутыя артыстычныя сілы і разьвівалася і колькасна (асабліва спачатку) і якасна.

Стварыць Тэатральную Камісію, у склад якой увайшлі-б нашыя поэты й пісьменьнікі. Заданьнем Камісіі, якая-б працавала ў цеснай сувязі з Драматычнай Студыяй, было-б узбагачэньне нашага рэпэртуару. Зразумела, што Камісія занялася-б у першую чаргу перакладам на беларускую мову п'есаў, інсцэнізоўкай розных беларускіх твораў. Камісія рабіла-б конкурсы на найлепшыя драматычныя творы, вызначаючы тэмы й т. д. Камісія магла-б з часам апрацаваць свой статут іператварыцца ў самастойны Саюз Беларускіх Літэратаў, патрэба якога даўно адчуваецца.

Аддзяліць сцэну ад адміністрацыі. Сцэну (Драматычная Студыя) вёў-бы гр. Фр. Аляхновіч, адміністрацыяй павінна заняцца беларуская грамадзянства. Нашае грамадзянства, здольнае да ўсялякай фразэолёгіі, у справе Тэатру выявіла сваю нявырабленасьць і слабасьць. Трэба было-б стварыць сталую адміністрацыю, якая-б займалася такімі справамі, як: здабыцьцём памешканьня, касай, дазволамі, афішамі, білетамі, рэклямай, рэквізытам і т. д. Няўжо ня знойдзецца ў Вільні 5 беларусоў, якія-б заняліся гэтым.

Зарганізаваць аркестр, што не напаткае вялікіх перашкодаў, бо ў Вільні ёсьць шмат беларусаў-музыкантаў, якія нават паканчалі беларускую гімназію, але працуюць на чужых сцэнічных падмостках.

Распачаць сярод усіх беларусоў складку на дом для Беларускага Тэатру. Дзеля гэтага беларускія арганізацыі павінны стварыць камітэт, які-б вёў гэтую працу. Можна было-б рабіць зборы на вуліцах, зрабіць скрыначкі („Грош на Тэатр у дзень!“). Трэба веры! Бяз веры мы тэатру ня створым. Але ня менш патрэбна і зарганізаванасьць, і дысцыплінаванасьць, і грамадзкая вырабленасьць.

Трэба павясьці рашучае змаганьне з пустымі гутаркамі, якія пануюць ува ўсякай амаль нашай працы. Трэба зацікавіць людзей тэатральнай працай. Нельга не адзначыць сумнага зьявішча, якое заўважваецца ў першых кроках нашых тэатральнікаў. У той час, як на першых зборках было шмат людзей, на наступных публіка ўсё радчэе.

Першае прадстаўленьне паказала, што аснова тэатру — публіка, у нас ёсьць. Трэба толькі добрае волі й высілку. Праца цяжкая й разьлічаная можа на некалькі гадоў. Але-ж — не адразу Вільня збудавана! Прыйдзе час...

Нейкі вялікі каменны дом у Вільні будзе гарэць вагнямі, а на ім будзе напісана: Беларускі Тэатр.

Маленькі фэльетон.

Павадыр бульбаедаў.

Нарэшце...

Беларускі спэктакль.

У антракце сустракаюцца два дзеячы: адзін праваслаўны, другі — каталік. Першы худзенькі, тоненькі, у пацёртым каптаніку. Другі поўненькі, тоўсьценькі з жыватком.

— Што-ж чуваць? — пытаецца тоўсты.

Тоненькі з радаснаю мінаю на твары адказвае:

— Грэчанінаў опэру беларускую піша.

— Опэру?! — зьдзівіўся тоўсты. — Нашто нам опэры? Гэта-ж ня наша родная культура. Вось зараз пэўна „Лявоніху“ заскачуць у „Птушцы шчасьця“. Я гэта разумею. А то, выбачайце, выйдзе табе на сцэну гэткая, якая-небудзь, „Кармэн“ ды пачне сваё: — „Труля-ля, тру-ля-ля, тру-ля-ля, тру-ля-ля“. Каму гэта патрэбна? Скажэце, нашто бабе нагавіцы, калі яна андарак носіць?

Атакованы гэткім градам рашучых аргумэнтаў наш праваслаўны дзеяч зусім астаўпеў і на апошняе пытаньне ня ведаў, што адказаць.

А тоўсты напіраў далей:

— Опэру для нашых сялян? Хто гэта выдумаў? Сьпеўніка для касьцельнага хору мы дасюль ня выдалі добрага, хоць у рукапісе ён ужо ёсьць. Адзін, вечная яму памяць, нябожчык арганісты ўсё жыцьцё сваё на яго палажыў. Вось якія песьні беларусам патрэбны!..

Праваслаўны дзеяч, крыху ачухаўшыся ад гэткае нечаканае атакі каталіка, нарыхтаваўся да адпору, але зазванілі трэці раз недзе за кулісамі і на салі сьцямнела. Прышлося сядаць на свае месцы.

Сеў праваслаўны дзеяч і моцна задумаўся.

Няраз ужо бачаная ім „Птушка шчасьця“ цяпер для яго не існавала. Задумаўся ён над каўтунствам каталіцкага дзеяча, не хацеў верыць, што чалавек гэты з ім толькі што гаварыў, што запраўды наплёў яму пра опэру гэтулькі кашалёў.

Розныя думкі круціліся ў галаве аматара Грэчанінаўскае опэры. Ён доўга, глыбока і ціха думаў:

— „Што гэта?.. Здаецца-ж дзеяч? Павадыр партыі ці ідэолёг? Культурны чалавек! А развражае, як найчысьцейшы бульбаед. А можа яму проста не падабаецца, што опэру піша Аляксандар Ціханавіч, а не які-небудзь Венцаслаў?... Ліха яго ведае“...

У сярэдзіне акту на сцэне зьявіўся тузін балерынаў і пачаўся тонкі, плаўны танец русалак.

Каталіцкі дзеяч заміткусіўся на сваім крэсьле, спусьціў вочы, каб ня бачыць, але балет зацягнуўся не на жарт і вытрываць не ўдалося: падняўся з крэсла і, ціха ступаючы па засьцеленай падлозе шырокімі шагамі, выйшаў з тэатру.

Калі праходзіў каля праваслаўнага, дык той яго заўважыў і сарказытычна шапнуў:

— Павадыр бульбаедаў!

Паўпэр.

Рэдактар: М. СІНЯЎСКІ. Выдавец: ТБА. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22, Тэл. 21-14.